

ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU (2019)

**SANAYİ ve VERİMLİLİK
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**Sektörel Raporlar ve
Analizler Serisi**

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi	3
Kısaltmalar Listesi.....	3
YÖNETİCİ ÖZETİ	4
1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU	5
1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	5
1.2. Sektörün Türkiye’deki Genel Durumu	8
1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler	10
1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler	11
1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler	11
1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı	12
1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı	13
1.8. Sektörün Üretim Değeri	13
1.9. Sektörün Cirosu	13
1.10. Sektörün Katma Değeri	14
1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti	14
1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi	15
1.13. Sektörün Dış Ticareti.....	15
1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri	16
1.15. Sektörün 2017-2023 Projeksiyonu	17
2. SEKTÖRÜN SON DÖNEM DEĞERLENDİRMESİ	17
2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler	17
2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi	18
2.3. Sektörün İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	18
KAYNAKÇA	20

Tablolar Listesi

Tablo 1: Türk Çimento Sektörü Üretim ve Tüketim Miktarları	10
Tablo 2: Çimento Sektörü 2018 Yılı Kapasite Miktarları	12
Tablo 3: Çimento Sektörü 2018 Yılı Kapasite Kullanım Oranları	12
Tablo 4: Türkiye'nin İhracat Yaptığı Ülkeler (1.000 ABD Doları)	15
Tablo 5: Türkiye'nin İthalat Yaptığı Ülkeler (1.000 ABD Doları)	16
Tablo 6: Çimento Sektörü Maliyet Kalemleri	17
Tablo 7: Sektörün 2017-2023 Projeksiyonu	17

Şekiller Listesi

Şekil 1: Bölgelere Göre Dünya Çimento Üretimi (Milyon Ton).....	6
Şekil 2: İhracatçı Ülkeler, 2018.....	6
Şekil 3: İthalatçı Ülkeler, 2018.....	7
Şekil 4: Çimento Üretim Endeksi (Baz Yılı 2015).....	18
Şekil 5: Çimento İhracatı.....	19
Şekil 6: Çimento İthalatı	19

Kısaltmalar Listesi

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
GSMH	: Gayrisafi Milli Hasıla
ISIC	: International Standard Industrial Classification
kWh	: Kilowatt Saat
SITC	: Standard International Trade Classification
TÇMB	: Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Dünyada, inşaatın başlamasıyla birlikte bağlayıcı malzemeye ihtiyaç duyulmuştur. İlk zamanlarda Kireç, harç gibi malzemeler kullanılırken, 1824 yılında Joseph ASPIDIN Çimentonun patentini almıştır.

Türk çimento sektörü ise, 1911 yılında 20.000 ton/yıl kapasiteli bir fırınla Darıca'da üretime başlamıştır. Daha sonra bu fabrika 1923 yılında tevsi edilerek kapasitesi 40.000 ton/yıl'a yükseltilmiştir. 1950'li yıllara kadar Ankara, Zeytinburnu (İstanbul), Kartal (İstanbul) ve Sivas'ta 4 yeni fabrika kurulmuş ve toplam kapasite 370.000 ton/yıl'a ulaşmıştır. 1950'den sonra Türkiye Çimento Sanayisi T.A.Ş.'nin (ÇİSAN) kurulmasıyla üretim artışı sağlanmasına rağmen 1970'lere dek talebin yeterli derecede karşılanamaması nedeniyle çimento ithalatı devam etmiştir.

Ülkemiz; Çimento üretiminde Avrupa Birliği'nin kabul ettiği EN 197-1 normunu uygulamaya karar vererek, Türk Standartlar Enstitüsü (TSE) 2006 yılında TSEN 197-1 olarak yayımlamıştır.

Günümüzde sektör, hammadde konusunda tamamen kendi kaynaklarını kullanmakta olup, üretimiyle ülke ihtiyacını karşılayabilmektedir. İthalattaki payı az olan çimento sektörü dünyanın 90 ülkesine satış yapmaktadır. İhracatın büyük bölümü ABD, İsrail ve Suriye'ye yapılmaktadır. Mevcut durumda, yurtiçi talebi karşılamakta sıkıntı çekmeyen sektör, dünyanın en büyük beşinci çimento ihracatçısı konumundadır.

2018 yılı itibarıyla sektörde 52 entegre tesis ve 20 öğütme tesisi bulunmaktadır. Üretim alanında istihdam 2018 yılında 12.039 kişi olmuştur. 2018 yılında çimento sektöründe kurulu üretim kapasitesi 141,88 milyon ton olup yüzde 53,0 kapasite kullanımı ile üretim 75,24 milyon ton olmuştur. Klinker üretim kapasitesi ise 89,86 milyon ton olup yüzde 78,3 kapasite kullanımı ile üretim 70,34 milyon ton olmuştur.

Dünya pazarına bakıldığında, 2018 yılında çimento üretimi 4,1 milyar tona ulaşmıştır.

2018 yılı verilerine göre Türk çimento sektörünün üretim miktarı 75,1 milyon ton, tüketim miktarı ise 66,9 ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türk çimento sektörünün 2018 yılı ihracatı 614 milyon ABD doları olup üretilen çimentonun % 10,3'ü ihracatta kullanılmıştır.

1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU

1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

2018 yılında Küresel Çimento Tüketimi ivme kazanmıştır. Büyüme bazı Asya ve Afrika pazarlarında hızlanmıştır; ancak Avrupa'da talep, artan siyasi ve ticari risklerle birlikte hayal kırıklığına uğratmıştır. Ortadoğu ve Latin Amerika'daki pazarlar zorluklar içindeyken bu iki bölgedeki talep daha da zayıflamıştır.

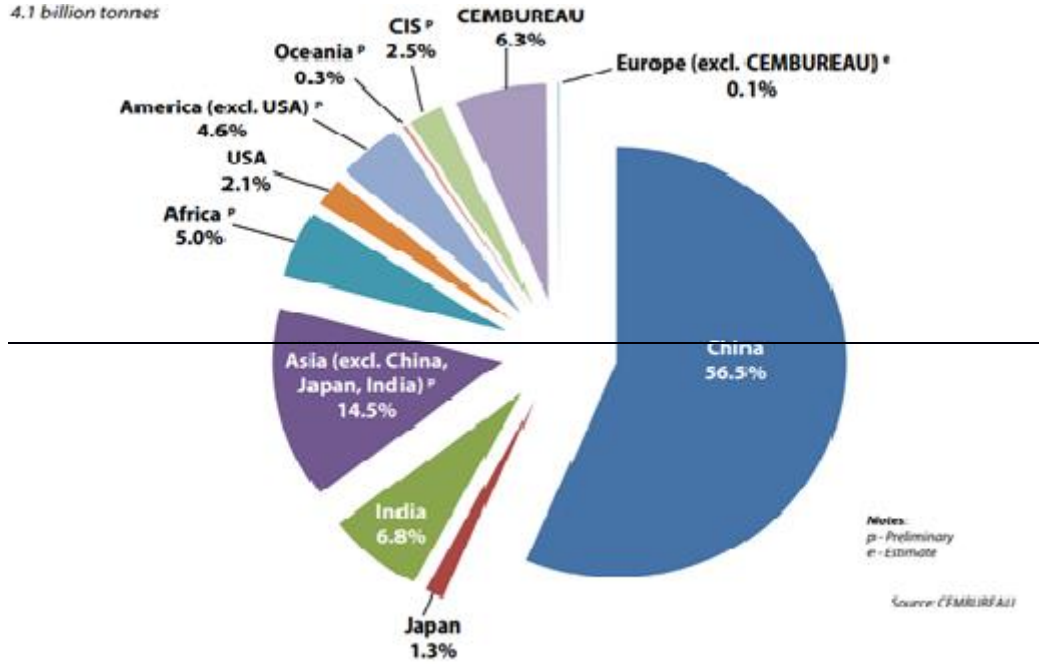
ABD'deki çimento tüketimi; %2 - %3'lük düşük büyüme ile orantılı olarak sürmektedir. Faiz oranlarının yükselmesi, doların daha da güçlü hale gelmesi ve ticari gerilimler (özellikle Çin ve AB) ekonomik bir yavaşlamaya yol açmıştır. Latin Amerika pazarındaki çimento satışları, dört yıldır süregelen düşüşün ardından iyileşme yoluna girmiş durumdadır.

Ortadoğu Çimento Pazarı 2018'de olumsuz bir yıl geçirmiş, ard arda dördüncü düşük yılın yaşanması gerçekleşmiştir. Petrol fiyatlarında son dönemde yaşanan düşüş, İran'a uygulanan ambargo, bu bölgede daha fazla kemer sıkımayı gerektirmektedir. En büyük çimento pazarı olan İran, Suudi Arabistan ve Türkiye'de önemli düşüşlerin gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu üç ülke bölgesel talebin % 64'ünü oluşturmaktadır.

2018 yılında dünya çimento ihracatı 10,14 milyar dolardır. Türkiye'nin dünya çimento ihracatı içindeki payı bu gelişmelere bağlı olarak 2017 yılında yüzde 5,4 iken 2018 yılında yüzde 6,06'ya yükselmiştir.

Türkiye'nin çimento ithalatı yaptığı ülkelerde ilk sırada Fransa yer almaktadır. 2. ve 3. sırada ise İngiltere ve Hollanda yer almaktadır. Poona ve Albania ilk üç ülkeyi izlemektedirler. Ülkemiz Çimento sektöründe, ihracatta dünya pazarında üçüncü sırada yer almaktadır. Bölgelere göre dünya çimento üretimi Şekil'1'de yer almaktadır.

Şekil 1: Bölgelere Göre Dünya Çimento Üretimi (2017)

Kaynak: Cembureau,2017

Dünya çimento ihracatında ilk 3 sırada önemli değişiklikler olmuştur. Vietnam Çin'in yerine ilk sıraya yükselmiştir. Tayland 2. sıraya çıkarken Türkiye de 3. sıraya yükselmiştir. Vietnam ve Tayland dünya tüketiminin üçte ikisinin gerçekleştiği Asya bölgesi ağırlıklı üretim ve ihracat yapmaktadırlar.

Şekil 2: Dünya Çimento İhracatı (1.000 ABD Doları)

İHRACATÇILAR	2014	2015	2016	2017	2018
VİETNAM	912.258	667.328	560.173	672.183	1.133.963
TAYLAND	655.782	658.671	612.235	550002	633775
TÜRKİYE	639.963	549.590	493.006	530.641	614.327
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	426.787	352.547	277.281	380.430	552.191
ALMANYA	584.979	516.969	486.336	503.280	541.557
KANADA	302.230	367.329	371262	446.066	536.584
ÇİN	772.431	775.190	683591	577.916	491.676
İSPANYA	555.608	491.167	478.892	444.890	437.780
İRAN	885.533	678.741	433.906	429.868	382.837
JAPONYA	361.852	395.713	391.317	358.425	327.092
HİNDİSTAN	289.597	212.965	267.046	271.559	295.791
PAKİSTAN	516.897	345.245	296.086	210.436	264.415
ENDONEZYA	37.463	62.923	82.341	129.423	237.774

YUNANİSTAN	281.224	250.446	248.625	230.916	226.941
KORE	367.177	279.382	162.938	106.248	190.546
MEKSİKA	153.391	93.761	101.915	125.117	183.833
İRLANDA	147.651	147.466	156.725	154.262	178.229
ABD	267.496	249.472	205.859	201.606	172.479
BELÇİKA	239.054	172.442	155.882	133.289	169.594
İTALYA	218.066	174.402	134.703	142.083	166.567
DÜNYA TOPLAM	12.706.464	10.908.970	9.736.898	9.892.843	11.143.527

Kaynak: International Trade Center, Trade Map (Kod:2523)

2018 yılı verilerine göre; Vietnam, Tayland ve Türkiye dünya çimento ihracatından en fazla pay alan ülkeler arasındadır.

Şekil 3: Dünya Çimento İthalatı (1.000 ABD Doları)

İTHALATÇILAR	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	730.608	940.519	1.038.928	1.158.719	1.360.138
ÇİN	26.245	17.269	14854	52291	652068
FİLİPİNLER	106.205	173.323	335856	445548	540607
FRANSA	445.653	351147	336340	384353	408455
BANGLADEŞ		754.387	433.630	475.561	397.743
HOLLANDA	312.307	267.285	251.565	333.303	353.567
GANA			414.735	915.402	323.382
HONGKONG	183.995	179.443	150.655	260.343	316.322
UMMAN	328.638	356.444	415.201	198.916	241.398
İSRAİL	139.899	151.255	168.795	215.391	235.324
SRI LANKA	511.684	486.719	536.188	526.052	233.727
ALMANYA	212.109	181.809	180.837	201.260	211.493
AVUSTRALYA	165.522	161.880	153.947	164.730	207.368
SİNGAPUR	359.521	343.249	244.391	188.933	195.412
FİLDİŞİ SAHİLİ	130.591	147219	139840	157263	171637
KUVEYT	190.176	206.212	186.265	135.903	164252
İTALYA	124.115	104.714	103.138	110.863	152.697
MALİ			200.938	212.490	148.125
HİNDİSTAN	76.715	82.992	114.560	130.080	146.916
ÖZBEKİSTAN	13.442	450	6.642	27.463	143.905
DÜNYA TOPLAM	14.400.720	13.005.416	11.793.465	12.324.558	11.997.788

Kaynak: International Trade Center, Trade Map(Kod:2523)

2018 yılı verilerine göre; ABD, Çin ve Filipinler dünya çimento ithalatından en fazla pay alan ülkelerdir (Şekil 3).

1.2. Sektörün Türkiye’deki Genel Durumu

2018 yılı itibarıyla sektörde 52 entegre tesis ve 20 öğütme tesisi bulunmaktadır. Üretim alanında istihdam 2018 yılında 12.039 kişi olmuştur. 2018 yılında çimento sektöründe kurulu üretim kapasitesi 141,88 milyon ton olup yüzde 53,0 kapasite kullanımı ile üretim 75,24 milyon ton olmuştur. Klinker üretim kapasitesi ise 89,86 milyon ton olup yüzde 78,3 kapasite kullanımı ile üretim 70,34 milyon ton olmuştur.

Çimento ihracatı Türkiye’nin miktar olarak en yüksek ihracat yaptığı inşaat malzemesi olmayı sürdürmektedir.

2018 yılında ihracat 13,76 milyon tona yükselmiştir. Değer olarak ise ihracat 2015 ve 2016 yıllarındaki gerileme ardından 2017 yılında yüzde 7,6 artarak 551,4 milyon dolara yükselmiş, 2018 yılında ise yüzde 11,4 artarak 614,4 milyon dolara ulaşmıştır.

Türkiye çimento tüketimi olarak dünyanın ilk 10 ülkesi içinde yer almaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında durağan kalan iç tüketim 2016 ve 2017 yıllarında artış göstermiştir. İç tüketim 2018 yılında ise yeniden gerileme göstermiştir. 2018 yılında iç tüketim yüzde 10,5 azalarak 67,78 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Türk çimento sektörü; üretim kalitesi, sektörün sağlıklı gelişiminin sürdürülmesi için kurulan Ar-Ge merkezleri, gerçekleştirilen eğitimler, çevreye, insana ve iş sağlığına olan duyarlılığı ve yapılan yatırımları ile dünya çimento sektöründe çok önemli bir konuma gelmiştir. Sektörün en önemli politikası; çimento tüketimini azaltmadan çevre ile ilgili sorunları gözeterek ve teknolojinin sunduğu tüm imkanları kullanarak sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin hayata geçirilmesidir.

Türkiye’de çimento talebinde özel konut inşaatları ilk sırada yer almaktadır. Gündemde olan mega projelerle birlikte altyapı inşa faaliyetleri kaynaklı talep son yıllarda yükseliş kaydetmektedir. Kentsel dönüşüm projesi kapsamında 2023 yılına kadar 6,5 milyon konutun inşa edilmesi planlanmaktadır. Üçüncü Havaalanı, nükleer santraller ve Çanakkale Köprüsü gibi büyük projeler de önümüzdeki dönemde çimento talebinin canlı bir seyir izlemesinde etkili olacaktır. Türkiye’de çimento talebinde özel konut inşaatlarının en yüksek paya sahip olduğu görülmektedir. Gündemde olan mega projelerle birlikte altyapı inşa faaliyetleri kaynaklı talep de son yıllarda yükseliş kaydetmektedir.

Türkiye halen çimento üretiminde Avrupa ölçeğinde birinci, dünya ölçeğinde dördüncü konumdadır. Türkiye aynı zamanda Avrupa'ya en yüksek ihracatı gerçekleştiren ülkeler arasında birinci, dünyada ise üçüncü sırada olma özelliğini korumaktadır.

Çimento üretiminde en büyük maliyet kalemi enerjidir. Yurt içinde çimento fabrikaları enerji ihtiyaçlarını petrokok ve kömür ile karşılamaktadır.

Çimento ve hazır beton sektöründe bölgesel arz/talep ilişkisi, rekabet seviyesi ve taşımacılık masrafları gibi etmenler fiyatların belirlenmesinde etkili olmaktadır. Türkiye hazır beton üretiminde Avrupa'da birinci sıradadır. Türkiye'de hazır beton üretimi, çimento üretimi yapan büyük firmaların yanı sıra bu firmalardan çimento satın alarak imalat yapan firmalar tarafından da gerçekleştirilmektedir. Hazır beton sektörü halen gelişme potansiyeli taşımaktadır.

Beton yollar gelişmiş ülkelerde uzun bir geçmişe sahiptir. Ülkemizde, petrol bazlı asfalta kıyasla pek çok açıdan avantaja sahip olan beton yolların kullanımının yaygınlaşmasının sektörünün büyümesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Beton yollar tamamen yerli malzemelerle imal edilen, esnek üst yapılara oranla çevreci, uzun ömürlü ve ağır taşıt yüküne direnç gösteren esnek olmayan üst yapılardır. Artan petrol fiyatları nedeniyle beton yollar hem ilk yapım maliyetlerinde hem de yaşam döngüsü maliyetlerinde esnek üst yapılarla rekabet edebilir duruma gelmiştir.

Ülkemizde kara yolu ulaşımı demir yolu, deniz yolu ve hava yolu ulaşımına göre daha çok kullanılmaktadır. Yoğun yolcu ve yük taşımacılığının yapıldığı kara yollarında meydana gelen kazalar önemli bir sorun teşkil etmektedir. Kaza sayılarının azaltılması için; araçların yapılan araştırma geliştirme çalışmalarıyla daha güvenli hale getirilmesi ve kanunların daha etkili uygulanması çalışmaları gibi, ihtiyaç duyulan yollara güvenlik bariyerlerinin yerleştirilmesi de önemli ölçüde faydalı olmaktadır. Yeni teknolojilerin yardımıyla üretilen beton bariyerler çarpan aracın ters yöne geçmesine izin vermiyorken aracın yönünü çok değiştirmeden yavaşlamasını sağlayarak araç içindekilerin minimum hasar görmesini sağlamaktadır. Beton bariyerlerin çelik bariyerlere göre, tamir ve işletme masraflarının düşük olması sayesinde, ekonomik olmaları dikkat çekmektedir.

Tablo 1: Türk Çimento Sektörü Üretim ve Tüketim Miktarları

Yıllar	Üretim (milyon ton)	Tüketim (milyon ton)
1980	12,98	12,08
1990	24,42	22,65
2000	35,95	31,51
2001	29,96	25,08
2002	32,76	26,81
2003	35,10	28,11
2004	38,80	30,67
2005	42,79	35,08
2006	47,40	41,61
2007	49,26	42,46
2008	51,43	40,57
2009	53,97	39,96
2010	62,74	47,72
2011	63,40	52,25
2012	63,88	53,93
2013	71,34	60,94
2014	71,24	63,18
2015	71,24	63,70
2016	75,40	66,80
2017	80,55	72,23
2018	72,54	64,36

Kaynak: TÇMB

1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler

Çimento sektörünün SITC (Standard International Trade Classification) kodu “661.2”, ISIC (International Standard Industrial Classification Rev.3) kod numarası ise “2694” tür. Türkiye’de standardı olan çimento tipleri aşağıda verilmiştir.

- Portland Çimentolar
- Portland Kompoze Çimento
- Yüksek Fırın Cürüflü Çimento
- Puzolanik Çimento
- Kompoze Çimento

Bunların haricinde gerek klinker üretimi sırasında, gerekse sonradan ilave edilen mineral katkıları sayesinde özel kullanım amaçlı olarak üretilmiş, TS EN 197-1 standardının kapsadığı 5 çeşit daha çimento bulunmaktadır. Bunlar:

- Sülfatlara Dayanıklı Çimentolar
- Beyaz Portland Çimentosu
- Harç Çimentosu
- Yüksek Fırın Cürufu Katkılı, Düşük Erken Dayanımlı Çimentolar
- Çok Düşük Hidratasyon Isılı Özel Çimentolardır.

1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Çimento sanayi, sürdürülebilir inşaat sanayinde lider rol oynamaktadır; çünkü beton, doğal olarak sürdürülebilir bir yapının en önemli unsurudur.

Çimento sanayisinde talep, ülkenin ekonomik koşullarına ve yatırım ortamlarına bağlı olarak değişmekte ve harcama yapılmayan dönemlerde durgun bir seyir izlemektedir.

Türkiye’de önümüzdeki 10 yıl içerisinde kentsel dönüşüme her yıl 4 milyar dolar harcanması planlanmaktadır. 20 yıllık hedef 7 milyon evin kentsel dönüşüme katılmasıdır. 2015 yılında inşaat sektöründe yüzde 3,5 - 4 oranında büyüme öngörülmüştür. Günümüzde yüksek katlı binaların yapımından barajlara, prefabrikasyondan metro inşaatlarına kadar geniş bir yelpazede kullanılan hazır beton, inşaat teknolojisinde vazgeçilmez bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Enerji ve yakıt çimento üretim maliyetlerinin %50’sinden fazlasını oluşturmakta olup Türkiye’nin enerji yönünden dışa bağımlı bir ülke olması ve yüksek enerji fiyatları, çimento üretiminin maliyetini arttıran en önemli unsurlardır. En önemli alt yapı projelerinden olan beton yollar, önemli miktarda çimento talebi oluşturabilecek yatırımlardır. Çimento üreticileri beton yolların inşaatında kullanılacak olan çimentolar üzerinde araştırma-geliştirme projeleri yapmalı ve bu talebi karşılamak için hazır hale gelmelidir.

1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler

Çimento pazarında genellikle fabrikalar yakın olan çevre ve bölgelerde yer aldığı için bu bölgelerde yoğunlaşmakta ve kümelenmektedir. Ancak bazı bölgeler için, bu pazarların, coğrafi faktörlerin etkisiyle kesişmesi söz konusu olabilmektedir. Ölçek ekonomileri, üretim maliyetleri, taşıma maliyetleri ve bu maliyetlerin satış fiyatına eklenmesiyle birleşen birçok faktör çimento fiyatlarını, dolayısıyla da ürün için piyasa oluşumunu etkilemektedir.

Çimentonun satılabileceği optimum uzaklığın ölçülmesinin, üretim kapasitesi, kapasite kullanım oranı, üretim maliyetleri, kullanılan taşıma araçları gibi birçok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Ancak sadece karayolu ile ulaşımın mümkün olabildiği daha iç bölgelerde; fiyat rekabetinin sert olması, az sayıda işletme ayakta kalabilmesi sebebiyle “bölgesel” bir yoğunlaşmadan söz edilebilir.

1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı

Sektörde 2018 yılı verilerine göre çimento kapasite kullanım oranı bölgeler bazında ortalama % 53,39 olarak gerçekleşmiştir. Toplam çimento kapasitesi ise 141,87 milyon ton civarında olup çimento üretiminde kapasite fazlalığı olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Çimento Sektörü 2018 Yılı Kapasite Miktarları

Bölgeler	Klinker Kapasitesi(Ton)	Çimento Kapasitesi(Ton)
Marmara	20.068.820	29.117.921
Ege	9.444.600	13.777.960
Akdeniz	22.929.230	33.964.430
Karadeniz	8.672.550	18.359.839
İç Anadolu	15.025.890	22.315.866
Doğu Anadolu	7.447.440	13.176.595
G.Doğu Anadolu	6.273.830	11.164.145
TOPLAM	89.862.360	141.876.755

Kaynak: TÇMB

Tablo 3: Çimento Sektörü 2018 Yılı Kapasite Kullanım Oranları

Bölgeler	Klinker	Çimento
Marmara	93,95	67,28
Ege	65,92	42,79
Akdeniz	85,75	49,85
Karadeniz	92,15	49,19
İç Anadolu	82,26	58,04
Doğu Anadolu	68,25	47,23
G.Doğu Anadolu	75,12	47,01
TOPLAM	82,91	53,39

Kaynak: TÇMB

Türkiye’de çimento sektöründe üretimin en fazla olduğu bölgeler Marmara ve Akdeniz Bölgesidir. Üretim bakımında ikinci önemli bölge ise İç Anadolu Bölgesidir (Tablo 2).

1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı

Türk Çimento sektöründe 49 adet entegre tesis, 18 adet öğütme-paketleme tesisi olmak üzere toplam 67 çimento fabrikasıyla 17.200 kişiye istihdam sağlamaktadır. Üretimin büyük kısmı 6 firma tarafından gerçekleştirilmektedir. Türk çimento sektörünün oligopol bir piyasa yapısına sahip olduğu söylenebilir.

2017 yılı itibari ile çimento sektöründe 60 adet girişim faaliyet göstermektedir ve sektörde 14.537 kişi çalışmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4 : Sektörün Girişim Sayısı ve İstihdamı

	2014	2015	2016	2017
Girişim Sayısı	52	56	59	60
Çalışan Sayısı	14.112	14.532	14.995	14.537

Kaynak: TÜİK (Nace 23.51 Kodlu Faaliyet)

1.8. Sektörün Üretim Değeri

Türk çimento sektörünün 2014 sonu itibariyle üretim kapasitesi 113,5 milyon ton/yıl, üretimi ise 69,7 milyon ton düzeyinde gerçekleşmiştir. Türk çimento sektörünün 2016 yılında yaklaşık 12,39 milyar TL olan üretim değeri 2017 yılında 14,22 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 5).

Tablo 5: Çimento Sektörünün Üretim Değeri

2014 (Milyar TL)	2015 (Milyar TL)	2016 (Milyar TL)	2017 (Milyar TL)
12,05	12,37	12,39	14,22

Kaynak: TÜİK (Nace 23.51 Kodlu Faaliyet)

1.9. Sektörün Cirosu

2016 yılında Türk çimento sektörü cirosu yaklaşık 12,24 milyar TL, 2017 yılında 14,38 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 6).

Tablo 6: Çimento Sektörünün Cirosu

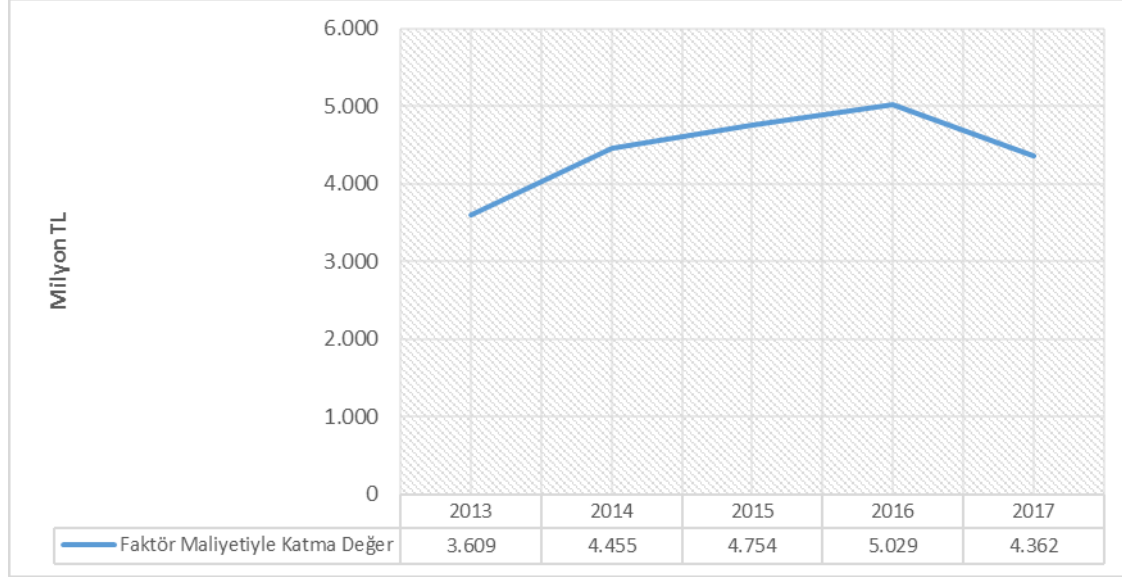
2014 (Milyar TL)	2015 (Milyar TL)	2016 (Milyar TL)	2017 (Milyar TL)
11,89	12,48	12,24	14,38

Kaynak: TÜİK (Nace 23.51 Kodlu Faaliyet)

1.10. Sektörün Katma Değeri

2016 yılında faktör maliyetiyle katma değeri 5,09 milyar TL, 2017 yılında 4,3 milyar TL'dir (Şekil 3).

Şekil 3: Çimento Sektörü Net Katma Değer Miktarı

Kaynak: TÜİK

1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti

TÇMB bünyesinde Çimento ve Beton için bir Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü bulunmaktadır. Enstitünün amacı, teknik ve bilimsel çalışmalarda hidrolik bağlayıcı maddeler ile beton ve beton agregalarını üreten, kullanan sektörlerdeki teknik-bilimsel araştırma ve geliştirmelere yardımcı olmak ve bunları teşvik etmektir. Söz konusu Enstitüde gerçekleştirilen Araştırma ve Geliştirme konuları;

- Katkı maddeleri dahil olmak üzere hidrolik bağlayıcı maddeleri ile beton ve beton agrega malzemelerini teknik-bilimsel bazda geliştirmek,
- Proses geliştirme çalışmaları yapmak,
- Birliğin amacı çerçevesinde branşla ilgili konularda ekspertiz raporu ve danışmanlık hizmetleri vermek,
- Üniversite ve diğer bilimsel kuruluşların ilgili çalışmalarını, işbirliği veya diğer yardımlarla teşvik etmek,
- Danışmanlık hizmetleri, toplantılar ve uygun önlemlerle üyeleri ve kamuoyunu aydınlatıcı bilgiler vermek,

- Kabul edilen araştırma sonuçlarını ve diğer bilimsel çalışmalarını mesleki literatürde yayınlamak,
- Çimento ve Beton standartlarının geliştirilerek iyileştirilmesini sağlamak şeklindedir.

1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi

TCMB'den alınan bilgilere göre , 2018 yılında sektör tüketimi yaklaşık 8 milyar kWh elektrik enerjisi tüketimi kaydedilmiştir.

1.13. Sektörün Dış Ticareti

Türk çimento sektörünün 2018 yılındaki çimento ihracatı 614,3 milyon ABD Doları; ithalatı ise 17 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise bu değerler sırasıyla 494,8 milyon ABD Doları ve 16,5 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4: Türkiye'nin İhracat Yaptığı Ülkeler (1.000 ABD Doları)

İTHAALÇİ ÜLKELER	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	6.855	29.604	72.248	66.563	102.931
İsrail	37.651	38.789	50.079	54.370	63.843
Gana	16.324	19.651	15.605	31.438	62.057
Suudi Arabistan	63.149	87.657	38.110	53.686	36.785
Haiti	91	143	1.334	18.705	23.076
Colombiya	4.902	10.714	23.615	23.392	19.846
Gine	309	3.099	4.415	10.122	17.158
Senegal	19	39	1.292	8.739	17.070
Fildişi Sahili	2.421	27.288	18.701	18.618	16.363
Bulgaristan	19.378	16.525	14.867	14.561	15.780
Kıbrıs	0	0	0	17.204	15.672
Moritanya	9.569	15.388	3.620	1.326	13.387
Rusya	41.529	9.151	7.355	14.059	13.290
Irak	48.055	22.406	13.900	16.318	13.209
Kamerun	16.397	8.378	5.076	5.718	12.698
İtalya	12.605	9.815	9.475	11.995	12.438
Brazilya	18.010	14.989	8.603	11.142	10.764
Sierra Leone	9.952	10.423	12.500	18.455	10.397
Ekvator Ginesi	22.490	15.325	9.996	6.743	9.869
Serbest Bölgeler	37.564	28.036	16.648	2.656	9.675
DÜNYA TOPLAM	639.963	549.590	493.006	530.641	614.327

Kaynak: International Trade Center, Trade Map

2018 yılı verilerine göre Türkiye'nin çimento ihracatı yaptığı ilk üç ülkeyi sırasıyla ABD, İsrail ve Gana oluşturmaktadır.

Tablo 5: Türkiye'nin İthalat Yaptığı Ülkeler (1.000 ABD Doları)

İHRACATÇI ÜLKELER	2014	2015	2016	2017	2018
Fransa	3.191	3.297	2.845	3.268	2.801
İngiltere	1.747	979	481	283	975
Hollanda	1.443	514	619	1230	919
Polonya	225	234	160	387	812
Almanya	635	363	170	105	519
Hırvatistan	1.003	0	132	393	399
Çek cumhuriyeti	10	20	49	40	88
Rusya	1	0	348	72	79
İran	51	0	1	1.998	68
Brezilya	0	0	0	0	67
Çin	78	113	60	112	61
Danimarka	30	70	52	79	12
Avusturya	6	22	23	10	9
ABD	490	3	5	6	9
Kanada	0	0	0	0	5
İsveç	0	35	20	0	3
Belçika	4	10	2	2	2
Ukrayna	0	0	0	0	2
Ürdün	0	0	0	0	1
Kuveyt	0	0	0	1	1
Dünya Toplam	14.358	17.076	16.526	11.259	6.835

Kaynak: International Trade Center, Trade Map

2018 yılı verilerine göre Türkiye'nin çimento ithalatı yaptığı ilk üç ülkeyi Fransa, İngiltere ve Hollanda oluşturmaktadır.

1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri

Çimento üretiminde hammadde, yardımcı maddeler, enerji ve yakıt önemli maliyet bileşenleridir. Üretimden sonra ihracatta da önemli bir yere sahip olan diğer bir maliyet kalemi ulaştırma maliyetleridir. Özellikle enerji, yakıt ve ulaştırma maliyetleri sektörün pazardaki rekabetçiliğine zarar vermekte olup, sektör temsilcileri uluslararası rakiplerine göre maliyet dezavantajı yaşamaktadır. TOBB Çimento Sektör Raporu (2009)'na göre yaklaşık çimento sektör maliyet kalemleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6: Çimento Sektörü Maliyet Kalemleri

Türk Çimento Sektörü Sınai Maliyet Kalemleri	Ortalama Maliyet %
Hammadde ve Yardımcı Maddeler	9,6
Elektrik	21,1
Yakıt	38,0
İşçilik	9,4
Amortisman	7,0
Diğer Sabit Giderler	13,1
Diğer	1,8
Toplam	100,0

Kaynak: TOBB Çimento Sektör Raporu, 2009

1.15. Sektörün 2017-2023 Projeksiyonu

Çimento sektörünün 2017-2023 projeksiyonuna göre üretim değerinin 2023 yılında 99,8 milyon tona, tüketimin ise 78,9 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 7: Sektörün 2017-2023 Projeksiyonu

Milyon ton	Çimento üretim	Çimento İç satış
2017	83,5	66,1
2018	86,1	68,1
2019	88,6	70,1
2020	91,3	72,2
2021	94,1	74,4
2022	96,8	76,6
2023	99,8	78,9

Kaynak:TÇMB

2. SEKTÖRÜN SON DÖNEM DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler

İnşaat sektörü ekonomideki büyümeye yada küçülmeye çok paralel bir eğilim göstermektedir. Fakat bu durum 2018 yılı 2. Çeyreğinden itibaren değişiklik göstermiştir. Bu duruma inşaat sektörünün kendi içindeki yapısal sorunları neden olmuştur...

İhracat her yıl yüzde 5-6 oranında artmaktadır ABD pazarı, ana ihracat pazarımızdır. ABD ekonomisinde inşaat sektörünün önemli bir yeri vardır. Afrika pazarı da bizim için önemlidir ve daima kalıcı olacaktır. Avrupa'da karbon vergilerinin artmasından dolayı çimento üretimi

yerine ithalatı tercih ederek, karbon kotalarını daha verimli bir şekilde kullanmaktadırlar. Suriye ‘nin sorunları çözüldüğünde ülkemiz için yeni bir pazar haline gelecektir.

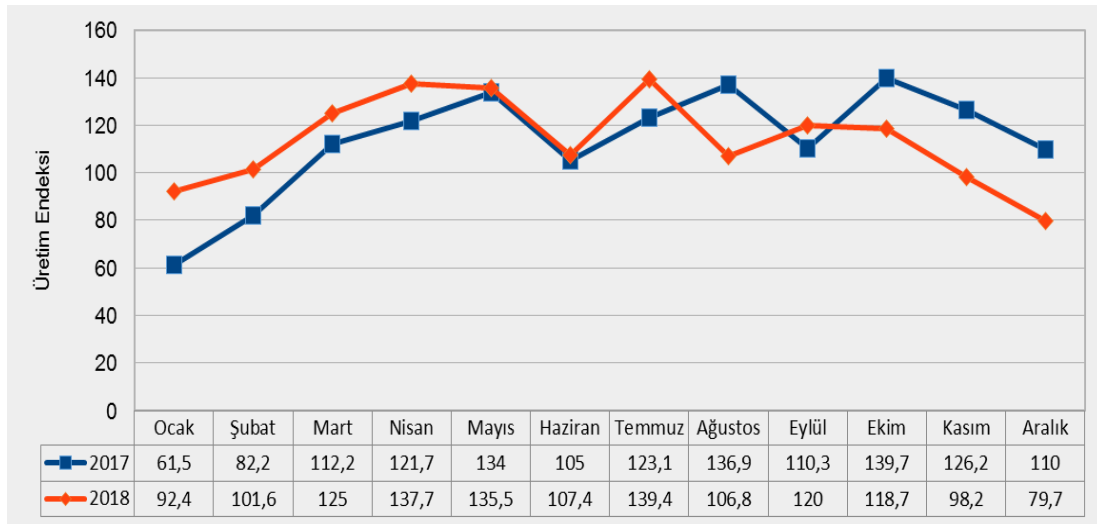
Türkiye’nin çimento üretim kapasitesi 100 milyon tonun üzerindedir. Türkiye, kendisi ve diğer ülkeler için yüksek kalitede, uygun fiyatlı çimento üreterek, çimento endüstrisinde verimlilik sağlamış olup, dışarı bağımlı kalmadan gelecekteki büyümesini de karşılayacak durumdadır. Ülke, doğal kaynaklarından en iyi şekilde yararlanarak, öngörülebilir gelecekte rekabetçi fiyatlarla büyük miktarlarda çimento tedariki sağlayabilecektir.

Geçici ekonomik zorluklara rağmen, ülkedeki kapasitenin 2020 yılına kadar artmaya devam edeceği varsayımıyla, çimento ihracatının artacağı öngörülmektedir. Planlanan kapasite artışlarıyla birlikte, Türkiye 2021 sonunda 120 milyon tona eşdeğer çimento kapasitesine ulaşacaktır.

2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi

2015 yılı baz alınarak 2018 yılı verilere göre ortalama üretim endeks değeri 102,7 olarak hesaplanmıştır. Bu değerde bir önceki yıl ortalama değerine göre % 0,4’lük bir artış yaşanmıştır.

Şekil 4: Çimento Üretim Endeksi (Baz Yılı 2015)

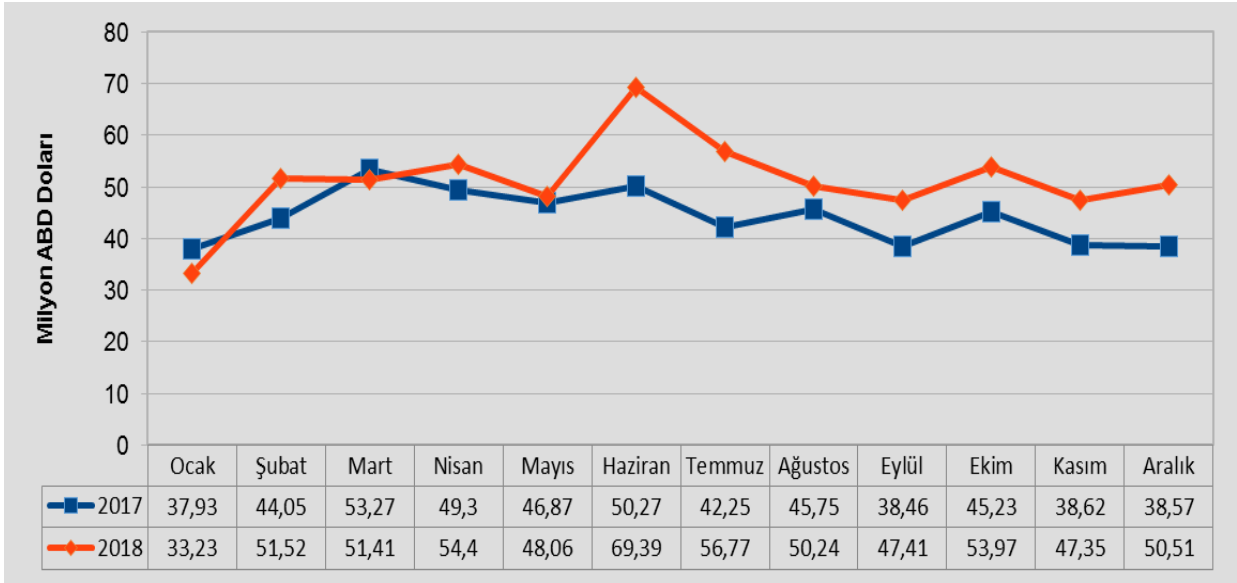

Kaynak: TÜİK Verileri

2.3. Sektörün İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

TÜİK 2018 yılı verilerine göre çimento ihracatı 614,3 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. Bu değer bir önceki yılın aynı dönemine göre % 13,6’lık bir artış göstermiştir.

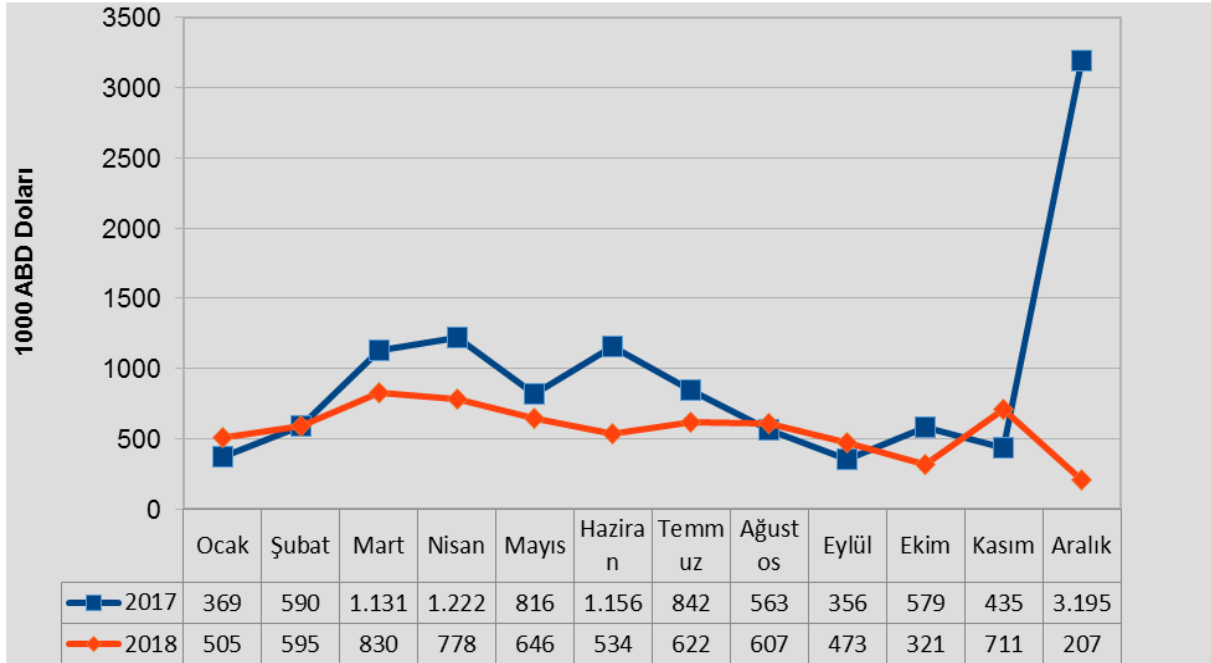
Şekil 5: Çimento İhracatı

Kaynak: TÜİK Verileri

2018 yılı çimento ithalatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre % 39,2'lik bir düşüş ile 6,8 milyon ABD Doları olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 6: Çimento İthalatı

Kaynak: TÜİK Verileri

KAYNAKÇA

- 1) Avrupa Çimento Birliği (CEMBUREAU)
- 2) Türk Yapı Sektörü Raporu, İMSAD, 2018
- 3) Türk Çimento Sektörü, TÇMB, 2018
- 4) Türkiye’de Tekelleşme ve Rekabet Yönetimi: Çimento Sektörü Örneđi Doktora Tezi
Cengiz Ekiz Ankara-2008
- 5) TOBB Çimento Sektör Raporu, 2009
- 6) Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
- 7) International Trade Center, Trade Map
- 8) Ekohaber, Mürsel Öztürk Köşe Yazısı
- 9) TÇMB Verileri